

nieznany, *Pisanka*

Rodzaj:	plastyka obrzędowa
Data powstania:	pocz. XX w.
Twórca/wytwórnia:	nieznany
Technika:	tekstylne > batik
Właściciel:	Muzeum Narodowe w Lublinie
Słowa kluczowe:	trykwetr pisanki Wielkanoc obrzędy kultura duchowa
Nr inwentarzowy:	E/1082/ML
Sygnatura:	;
Kolekcja:	Sekcja Etnografii

NOTA POPULARYZATORSKA

Pisanka to atrybut świąt Wielkiejnocy. Jajko zaś było symbolem życia, płodności, miłości i siły, a symbolika ornamentów pisanych na nim pełniła ważną rolę magiczną. Na Lubelszczyźnie jajka zdobiono najczęściej techniką batikową, polegającą na pisaniu wzoru roztopionym woskiem za pomocą pisaka wykonanego z blaszki w formie lejka osadzonego na patyku. Stosowano także technikę wytrawiania lub wydrapywania (patrz: E/1038/ML). Dawniej używano naturalnych barwników roślinnych, między innymi z łupin cebuli, soku buraka, kory dębu, nasion widłaka czy pędów młodego żyta (patrz także: E/1117/ML). Jednym z pisanych motywów zdobniczych był trykwetr (triskelion, triskele) lub inaczej trojak, zbliżony formą do odwróconej litery Y. To znak złożony z trzech jednakowych elementów: ramion, spiral, meandrów itp., tworzących cykliczny wzór geometryczny. Wskazywał na wieczny cykl życia, potrójny aspekt kobiecy (dziewica, matka, starucha), trzy etapy życia (młodość, dorosłość, starość), trzy formy świata materialnego (ziemia, morze, niebo). Występował już w sztuce starożytnej. Wielu astrologów uznawało go również za symbol słońca. Był jednym z głównych symboli

dawnej wiary słowiańskiej. Ozdabiano nim kamienne kręgi, megality i inne święte miejsca kultu, a także naczynia ofiarne. W polskim zdobnictwie ludowym zachował się jako reminiscencja dawnych magicznych znaków-zaklęć. W zbiorach etnograficznych Muzeum Lubelskiego znajduje się około 2500 pisanek wykonanych przez twórców z Lubelszczyzny. Większość z nich powstała w latach 1950–1980. Znacząca część (około 500 sztuk) – niestety nieznanego autorstwa, pochodzi z początku XX wieku. Prezentowana pisanka należy do grupy tych najstarszych.